

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum conuenienter in ueteri lege tradantur præcepta pertinentia ad
scientiam & intellectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

QVAEST. XVI.

Erinam præsentis articuli tradere, quod nulla iupt de fectis fidei, hoc est articulus fidei in veteri lege data præcepta. De aliis autem specialibus credibiliibus non inconvenit aliquod p̄ceptum inueniri, q̄ status ille non erat explicanda fidei, sed hoc noua legi seruabatur.

q. 5. 21. 2.

q. Super

toris, q̄ eos de fide Dei uellet auertere: ergo in veteri lege etiam debuerunt præcepta dari de fidei.

T 4 **P**ret. Confessio est actus fidei ut supra * dictum est: sed de confessione & promulgatione fidei datur præcepta in veteri lege. Mā datur enim i Exod. 12. q̄ filii suis interrogantibus, rationem assisterunt p̄ceptum obseruantia. Et Deute. 13. mandatum, quod ille qui diffimilat doctrinam contra fidem, occidatur. ergo lex vetus p̄cepta fidei debuit habere.

T 5 **P**ret. Omnes libri veteris testamenti sub lege veteri continentur. Vnde Dominus Ioh. 15. dicit in lege esse scriptum, Oditio habuerit me gratis, quod tū scribitur in P̄f. sed Eccl. 2. dicitur, Qui timetis Dominum credite illi: ergo in veteri lege fuerūt præcepta danda de fide.

S E D C O N T R A est, quod Apostol ad Rom. 3. Legem veterem nominat legem factorum, & diuidit eam contra legem fidic. ergo in lege veteri non fuerunt præcepta danda de fide.

R E S P O N. dicendū, q̄ lex non imponitur ab aliquo domino, nisi suis subditi: & iō præcepta legis p̄supponunt subiectiōnēm cuiuslibet recipientis legem ad eum, qui dat legem. Prima aut subiectiō hoīs ad D̄cū est per fidem f̄m illud Heb. 11. Accedentem ad Deum, oportet credere quia est: & ideo fides p̄supponitur ad legis præcepta. Et propter hoc Exod. 20. id quod est fidei, premititur ante legis præcepta, cūm dicatur. Ego sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti. Et similiter Deut. 6. premitur. Audi Israel, Dominus Deus tuus, unus es: & postea statim incipit agere de p̄ceptis. Sed quia in fide multa continentur ordinata ad fidē, qua credimus Deū esse, quod est primum & principale inter omnia credibilia, ut * dictum est: & ideo p̄supposita fide de Deo, per quam mens humana Deo subiiciatur, p̄nit dari præcepta de aliis credēdis, sicut * Aug. dicens exponens illud. Hoc est p̄ceptum meum: sed in veteri lege nō erant secreta fidei populo exposenda: & ideo supposta fide unius Dei, nulla alia præcepta sunt in veteri lege data de fide.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod fides est necessaria ranquā principiū spiritualis uitæ: & iō p̄supponitur ad legis insuectionem.

A D S E C U N D U M dicendum, quod ibi ē D̄s p̄supponit aliqd de fide. si fidē uni⁹ Dei, cū dicit. Creditis ī Deum. Et aliqd sc̄pit. si fidē incarnationis, p̄ q̄ un⁹ est Deus & h̄c, que qdē fidei explicatio pertinet ad fidem noui testamēti. Et iō subdit. Et ī me credite.

A D T E R T I U M Dicēdū, quod p̄cepta prohibita respiciunt p̄clā, q̄ corrumpit uirtutem. Virtus autem corrumpitur ex particularibus defectibus, ut supra * dictum est. Et iō presupposita fide unius Dei K in lege veteri, fuerūt danda prohibita præcepta, q̄ bus homines prohiberentur ab his particularibus sedibus, per quos fides corrumpi posset.

A D Q U A R T U M Dicēdū, q̄ ē confessio, uel de Etinā fidei p̄supponit subiectiōnē hoīs ad Deū p̄ fidē. Et iō magis potuerunt dari p̄cepta i veteri lege prīnētia ad cōfessionē, uel de Etinā fidei, q̄ p̄tinētia ad ipsam fidei.

A D V. Dicēdū, q̄ in ipsa ēt autoritate presupponit fides, p̄ q̄ credimus Deū esse vñ premitur. Qui timetis D̄m: quod nec possit ē sine fide. Quic dāt addit. Credite illi, ad qdā credibilia specialia referen-

ARTIC. II.

dū est, & præcipue ad illā, q̄ promittit Deū dītibus: uñ subdit. Et nō euacuatibꝫ

ARTICVLVS. II.

Vtrum in veteri lege conuenienter tradantur præpertinentia ad scientiam, & inuicem

A D S E C U N D U M sic procedit. Vi, q̄ in tiaad scientiā, & intellectū. Scientiā, & intellectū ad cognitionē pertinentia: cognitio ait p̄ceptū rigit actionē, ergo præcepta ad scientiā, & intellectū dēnt procedere præcepta pertinentia: nē, cū ergo prima præcepta legis s̄int præcepti, ut q̄ inter præcepta Decalogi debuit aliquid præcepta pertinentia ad scientiā, & intellectū.

T 2 **P**ret. Disciplina p̄cedit doctrinā, p̄ceptū. Alio dicit, q̄ alio doceat: sed dantur in littera, quā præcepta de doctrina ēt affirmativa, q̄ p̄cepta danda de fide.

T 3 **P**ret. Scientiā, & intellectū magis intendit, sacerdoti, quam regi. Vnde dicit Massbia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem, rent ex ore eius. Et Osee. 4. dicitur. Quia apertū, repellam & ego te, ne sacerdotio fingatur, sed regi mandatur, quod ad disscit scientiam patet Deut. 17. ergo multò magis debetur legē, qdā sacerdotes legem addicerent.

T 4 **P**ret. Meditatio corum, quā ad scientiā, lectorum pertinent, non potest ēstē in dominio p̄cedit etiam per occupationes extranias conuenienter p̄ceptū Deut. 6. Meditans in domo tua, & ambulans in iherusalem ait coniungens. Inconuenienter ergo in veteri lege præcepta ad scientiam, & pertinentia.

S E D C O N T R A est, quod dicitur Domites uniuersi præcepta hæc, dicat: En populo & intelligens.

R E S P O N. Dicēdū, q̄ circa sc̄iam, & intellectū considerari. Primo quidē accepto p̄missus: tertio uero cōsideratio ipsius. Admodum scientia, uel intellectus fit per doctrinā plinam: & utrumque in lege p̄ceptū. Deut. 6. Erunt uerba h̄c, que ego p̄missim de tuo, quod pertinent ad disciplinā. Permissum, ut cor suum applicet his, quod uero subditur. Et narrabis ea filii tuis, p̄missum Etinā. Vt uero sc̄iat, uel intellectus, et ueritas eorum quā quis sc̄it, que uero intelligit. Et subditur. Et meditaberis sc̄ies in demum seruatio aut fit per memoriam: & quanti uero dit. Et ligabis ea quasi signum in manu, mouebaris inter oculos tuos, scribis, & offis domus tua: per que omnia infra mandatorum Dei significat. Eā, quā in omnibus nostris occurrit, uel tādū, sicut acceſsi habentes: uel uisu, sicut ea quā ante oculis sunt cōtinē: uel ad qdā op̄erit nos faciens, sicut ad ostium domus, a membra reficiens. Non p̄nit. Et Deut. 4. mandat fūs d. Ne uerborū m, quā uiderunt eccl̄iū tuū & corde tuo cunctis diebus uite ue. Et h̄c datus in novo testamento tam in cōfessionā, quam apostolice, mandata legimus.

A D P R I M U M ergo dicendum, q̄

q. 1. 21. 7.

**Tract. 82. in-
ter medium
& s. tom. 9**

QVAEST. XVII.

ARTIC. I.

40

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum spes sit virtus.

A Deut.4. Hæc enim est uerba sapientia, & intellectus coram populi. Ex quo datur intelligi, q̄ scientia, & intellectus fideliū Dei consistit in præceptis legis. Et ideo primò sunt proponenda legis præcepta, & postmodum homines sunt inducendi ad eorum scientiam, vel intellectum. Et ideo præmissa præcepta non debuerunt poni inter præcepta decalogi, quæ sunt prima.

A D SECUNDVM dicēdū, q̄ ēt in lege ponuntur præcepta primitia ad disciplinam: ut * dictum est. Expressus tamen præcipitur doctrina, quām disciplina, q̄a doctrina pertinet ad maiores, qui sunt sui iuris immediate sub lege existentes, quib⁹ debent dari legi præcepta: disciplina autē pertinet ad minores, ad quos præcepta legi per maiores dēnt peruenire.

A D TERTIVM dicēdū, q̄ scientia legis est adeo annexa officio sacerdotis, ut simul cum iniunctione officii intelligatur etiam & scientia legis inunctio: Et ideo non oportuit specialia præcepta dari de instructione sacerdotum: sed doctrina legis Dei non adeo est annexa regali officio, quia rex constituitur super populum in temporalibus. & ideo specialiter præcipitur, ut rex instruatur de his, q̄e ptinent ad legem Dei per sacerdotes.

A D QVARTVM Dicendū, q̄ illud præceptum legis non est sicut intelligendū, q̄ hō dormiendo meditetur de lege Dei, sed q̄ dormiens, i. uadens dormitum, de lege Dei meditetur, quia ex hoc etiam homines dormiendo adipiscuntur meliora pharasma, secundum quod pertransiunt motus a vigilantes, bus ad dormientes, ut patet per * Philo. in 1. Eth. Si militari etiam mandatur, ut in actu suo aliquis mediteretur, non quid semper actu de lege cogire, sed quid omnia, quæ facit, secundum legem mode retur.

Sed quid. decima
scimus articulum
primum.

QV AESTIO XVII.

De spe, in octo articulos divisa.

ONSEQUENTER post fidem, considerandum est de spe. Et primò, de ipsa spe: secundò, de dono timoris: tertio, de uirtutis oppositis: quarto, de preceptis ad hoc pertinentibus. Circa primum occurrit primò consideratio de ipsa spe. Secundò, de subiecto eius.

CIRCA primum queruntur octo.

¶ Primo, Vtrum spes sit uirtus.

¶ Secundò, Vtrum obiectum eius sit beatitudine aeterna.

¶ Tertiò, Vtrum un⁹ homo possit sperare beatitudinem alterius per uirtutem spei.

¶ Quartò, Vtrum homo licite possit sperare in homine.

¶ Quintò, Vtrum spes sit uirtus theologica.

¶ Sexto, De distinctione eius ab aliis uirtutibus theologicis.

¶ Septimo, De ordine eius ad fidem:

¶ Octauò, De eius ordine ad charitatem.

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum spes sit virtus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, q̄ spes non sit uirtus. Virtute n. nullus male uitetur, ut dicit Aug. in lib. de libero arbitrio. sed spes aliquis male uitetur: q̄ circa passionem spci contingit esse medium & extrema, sicut & circa alias passiones. ergo spes non est uirtus.

¶ Præt. Nulla uirtus procedit ex meritis, quia uirtutē Deus in nobis sine nobis operatur, ut Aug. dicit: sed spes est ex gratia & meritis proueniens, ut Magister dicit 26. dist. 3. lib. Sentēt. ergo spes non est uirtus.

¶ Præt. Virtus est dispositio perfecti, ut dicitur in 7. Physic. spes autē est dispositio imperfecti, i.e. ciuius, qui non habet id quod sperat: ergo spes non est uirtus.

SED CONTRA est, quod *Greg. in 1. Mora. dicit, quod per tres filias Iob significantur haec tres uirtutes, fides, spes, caritas. ergo spes est uirtus.

REСПON. Dicendum, q̄ secundum Philo. in 2. *Ethi. Virtus uniuscuiusque rei est, quae bonum facit habentem, & opus eius bonū reddit. Oportet ergo ubique inueniatur aliquis actus hominis bonus, quod r̄ndeat alium uirtutē humanæ. In oībus autē regulat & mensurat bonū consideratur per hoc, q̄ aliquid propriā regulam attigit, sicut dicimus uelle esse bonā, quae nec excedit, nec deficit a debita mēsuā. Humanorum autē actuum, sicut supra *dictū est, duplex est mēsura. Unaquidē proxima, & homogenea. si. Alia autē suprema, & excedens. i.e. Deus, & ob hoc oīs actus humanus attingens ad rationem, aut ad ipsum Deum, est bonus: actus autem spci, de qua nū loquimur, attingit ad Deum. Vt n. supra *dictū est, cūm de passione spci ageretur, obiectum spci est bonum futurum arduum possibile haberi. Possibile autem ē aliquid nobis duplificer. Vno mō per nos metipos: alio mō per alios, ut patet in *3. Eth. Inquā tū ergo speramus aliquid ut possibile nobis per diuinum auxilium, spes nostra attingit ad ipsum Deum, cuius auxilio innititur. Et ideo patet, quod spes est uirtus, cūm faciat actum hominis bonum, & debita regulam attingentem.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ in passionibus accipitur ut uirtutis per hoc, q̄ attingitur ratio recta: & in hoc ēt consistit ratio uirtutis. Vnde etiā & in spbonum uirtutis accipitur, secundum quod homo attingit sperando regulam debitam. s. Deum. Et ideo sp̄ attingente Deum, nullus potest male uti, sicut nec uirtute morali attingente rōnē: quia hoc ipsum, quod est attingere, est bonus usus uirtutis, quamvis spes, de qua nū loquimur, nō sit pasio, sed habitus mentis, ut * infra patet.

AD II. dicendum, quod spes dicitur ex meritis prouenire, quantum ad ipsam rem expectatam, prout aliquis sperat beatitudinē & adeptur ex gratia, & meritis, uel quantum ad actum spci formata. Ipsa autem habitus spci, per quā aliquis expectat beatitudinem, non causatur ex meritis, sed pure ex gratia.

AD III. dicendum, quod ille qui sperat, est quidē imperfectus secundum cōsiderationem ad id, quod sperat obtinere, quod nondum habet: sed est perfectus quantum ad hoc, quod iam attingit propriā regulam. s. Deum, cuius auxilio innititur.

tis. s. quod ad rem expēclarā, & hoc comūne est spci formata, & informi: & quo ad actum, & hoc est proprium spci formata, & inclinat ad spciandū ex meritis que h̄t, & ipse etiam actus spciandi sub merito cōdit, ut pote medium ordinans hominem in uitam aeternam: quod de ipso habitu spci, cūm coincidat cum prima gratia, dīcōna potest.

3. di 26 q. 8.
a. i. & uir. q.
a. a. i.
1. i. c. 18, &
29. 10. 1.

Super Aug. concio ne 26. Pl. 1.
31. 10. 2.

li. 7. Phi. rex.
17. & 18. 10.
2.

li. 1. Mora. c.
33. ante me dium.
li. 2. Eth. c. 6.
circa prime.
to. 1.

q. 3. art. 3. ad
3.

1. 2. q. 40. 11.
1. 1. cap. 3. 2
med. to. 5.

Universitätsbibliothek
Paderborn